

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทะเลบัวแดง ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

Community Participation in Talay Bua Dang Conservation within Chiang Wae Municipal Area,
Kumphawapi District, Udonthani Province

อานิสงค์ โอทาตะวงศ์¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว เพื่อทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีจำนวน 340 ครัวเรือน และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้ระบบโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ค่าสถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติทางทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (T-test) และค่าสถิติการวิเคราะห์ผันแปรทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระยะทางไปยังทะเลบัวแดง สถานภาพในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทะเลบัวแดง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งน้ำสาธารณะทะเลบัวแดง โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ขาดการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ขาดงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกในการทำกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำเทียบเรือรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มากยิ่งขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ วิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงไปยังชุมชนต่างๆ สร้างทำเทียบเรือแห่งที่ 2 ที่บ้านเชียงแหว เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานราชการในระดับนโยบายควรจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรม หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Abstract

The study aimed to examine the community participation level in Talay Bua Dang Conservation within Chiang Wae Municipal area and to test the difference of relevant factors, including the learning regarding current problems, obstacles and guidelines to promote Talay Bua Dang Conservation within Chiang Wae Municipal area. This study has been designed as the quantitative research, using the constructed questionnaire to interview 340 household members who lived in Chiang Wae Municipal Area, Kumpawapi District, Udonthani Province. The acquired data from interviewing were analyzed with the computerized program SPSS, whereas the statistical analysis was performed through frequency distribution, percentage, mean and standard deviation, including t-test and one-way ANOVA.

¹ นักศึกษา ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, อีเมล: anisongo@hotmail.com

ข้อมูลบทความ

ส่งบทความ 14 พฤษภาคม 2557
ตอบรับ 2 กรกฎาคม 2557
เผยแพร่ออนไลน์ 15 กรกฎาคม 2557

คำสำคัญ

การมีส่วนร่วม
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
เทศบาลตำบลเชียงแหว
Participation
Tourism conservation
Chiang wae municipal area

The findings showed that the majority of the Talay Bua Dang Conservation community participated at a low level. Variables including occupation, income, travelling distance to Talay Bua Dang, community status, community participation in activities, exploitation of Talay Bua Dang, knowledge on conservation tourism, and awareness about the value of Talay Bua Dang affected the community participation in Talay Bua Dang tourism programs. Result showed the statistically significant difference .05. As for the remaining variables, gender, age, educational levels, number of household members, periods living in the community, and subscribed media channel on tourism conservation news had influenced the community participation in Talay Bua Dang tourism programs with no statistical significant difference.

The main problem and obstacle relating to Talay Bua Dang conservation tourism programs involved accessing conservation tourism news through media, while the majority of information sources provided inadequate knowledge or an accurate understanding about Talay Bua Dang tourism conservation management program. Moreover, the majority of the community members had no desire to participate in Talay Bua Dang tourism conservation. The findings indicate that the available docking piers are not sufficient enough to service the increasing number of tourists. In addition, the lack of budget support program from outside agencies to promote campaign for Talay Bua Dang tourism conservation cause attempts from development program to be ineffective.

This research recommends more public relations to disseminate more news on tourism conservation as well as assigning the conservation officers, lecturers or field specialists to educate people. Furthermore, there should be more activities to promote Talay Bua Dang conservation tourism in other communities. The second pier at Chiang Wae should be constructed, whereas the government agency as the policy maker should allocate enough budgets to promote tourism conservation campaign.

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความสนใจจากประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาชื่นชมบรรยากาศการท่องเที่ยวซึ่งมีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและการกีฬา (2556) ได้รายงานไว้ว่า เดือนมกราคม ปี 2556 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 2,241,184 คน เพิ่มขึ้น 249,026 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวย้อนหลังตั้งแต่ปี 2552- 2556 จำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ว่าเป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Eco-tourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยวยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญ

ได้แก่ “Nature Tourism” หรือ “Bio-tourism” หรือ “Green Tourism” แทน “Eco-tourism” ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น จากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อดำรงชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไป

รายงานผลการศึกษาของสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบนเส้นทางสีเขียว กรณีพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกแห่งการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งประชาชนเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมที่สำคัญ

ปัจจัยที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบนเส้นทางสีเขียวที่สำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจากผลการศึกษาเมื่อพิจารณาค่าคะแนนรวมแต่ละพื้นที่ศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวได้คะแนนรวมเพียง 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40 ซึ่งน้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ เนื่องจากภาครัฐมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการและชี้นำทิศทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติต่อภาครัฐในการเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง และพึงพิงรัฐโดยเฉพาะด้านงบประมาณ

ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเส้นทางสีเขียวที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีการพัฒนาในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยเริ่มตั้งแต่เรียนรู้นิยาม/ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กฎหมาย/กฎระเบียบที่ควรให้ความสำคัญ การบริหารจัดการพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีประสิทธิภาพและเป็นรูปแบบบูรณาการ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะโดดเด่นด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่งดงาม โดยมีฐานของชุมชนเป็นเกราะคุ้มกันให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศดำรงอยู่ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามศักยภาพภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างอาชีพรายได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2556)

ทะเลบัวแดงหรือหนองหาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่ได้รับ การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งทะเลบัวแดงหรือหนองหานเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่ประมาณ 22,500 ไร่ หรือ 36 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ที่อำเภอกุมภวาปี เป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนอยู่ในเขตอำเภอยะรังศีลปาคม เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคของชาวบ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบหนองหานจนได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย

หนองหานนอกจากจะเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ปลา พันธุ์นก และพืชน้ำ จำนวนมากโดยชาวบ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบหนองหานได้พึ่งพาเป็นแหล่งอาหารแล้วนั้นยังมีระบบนิเวศที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นที่สนใจของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้มาศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้แล้ว ธรรมชาติของหนองหานในช่วงเดือน

ตุลาคมถึงเดือนมีนาคมของทุกปีดอกบัวแดงในหนองหาน ซึ่งมีจำนวนมากจะงอกงามโผล่จากน้ำขึ้นมาโดยเริ่มจากเดือนตุลาคม บัวเริ่มแตกใบและเริ่มออกดอกตูมและบานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บัวจะออกดอกมีปริมาณมากที่สุดในช่วงเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ และค่อยๆ ลดปริมาณลงในเดือนมีนาคม ดอกบัวจะบานในช่วงเช้าตรู่จนถึงเวลาประมาณ 11.00 น. นักท่องเที่ยวจะมาชมเห็นดอกบัวแดงบานเต็มท้องน้ำหนองหานสุดลูกหูลูกตางดงามอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ จึงเป็นที่มาของคำว่าทะเลบัวแดง ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2553 มีจำนวน 40,000 คน ในปี พ.ศ.2554 ทางจังหวัดตั้งเป้าหมายไว้ที่ 200,000 คน ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดี โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในระดับใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในเขตเทศบาลตำบลเชียงแห้ว
2. เพื่อทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในเขตเทศบาลเชียงแห้ว
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในเขตเทศบาลตำบลเชียงแห้ว

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ผู้วิจัยศึกษาประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแห้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 13 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย หมู่ที่ 1 (บ้านเชียงแห้ว) หมู่ที่ 2 (บ้านเชียงแห้ว) หมู่ที่ 3 (บ้านหมากบัว) หมู่ที่ 4 (บ้านนงกะเบา) หมู่ที่ 5 (บ้านเดียม) หมู่ที่ 6 (บ้านสวนมอญ) หมู่ที่ 7 (บ้านเชียงแห้ว) หมู่ที่ 8 (บ้านเลา) หมู่ที่ 9 (บ้านเซียบ) หมู่ที่ 10 (บ้านเดียม) หมู่ที่ 11 (บ้านเชียงแห้ว) หมู่ที่ 12 (บ้านเชียงแห้ว) และหมู่ที่ 13

(บ้านสวนมอญ)

2. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยศึกษาประชาชนที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป และอยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวงไม่น้อยกว่า 1 ปี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวง ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ร่วมในการวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมทำนุบำรุงรักษา ทั้งนี้เพื่อให้การมีส่วนร่วมนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของตนของกลุ่มต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง หมายถึง การเข้าร่วมกันของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวง ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ ร่วมในการวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมทำนุบำรุงรักษา ทั้งนี้เพื่อให้การมีส่วนร่วมนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของตนของกลุ่มต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง ขั้นตอนเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมที่แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือของประชาชนในชุมชนที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหา กำหนดแนวทางปฏิบัติ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การออกแรง การช่วยเหลืออุปกรณ์ สนับสนุนด้านการเงิน หรือได้กระทำตามกฎระเบียบที่ได้บัญญัติไว้

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การติดตามผลการดำเนินกิจกรรม หรือโครงการเพื่อเป็นการตรวจสอบการดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมายหรือเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด

การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงรักษา หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลบัวแดงที่อยู่ในชุมชนให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวง อำเภอภูพาน จังหวัดอุดรธานีไม่น้อยกว่า 1 ปี ที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง การจบการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ หมายถึง การประกอบกิจการงานอาชีพที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบการเพื่อหาเลี้ยงชีพเป็นประจำและได้ค่าตอบแทน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนผู้ที่อยู่อาศัยในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง จำนวนเงินของสมาชิกในครัวเรือนพึงหาได้ในรอบ 1 เดือน โดยยังไม่หักค่าใช้จ่าย

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน หมายถึง จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระยะทางจากที่อยู่อาศัยถึงทะเลบัวแดง หมายถึง จำนวนเมตรหรือกิโลเมตรจากครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามไปยังทะเลบัวแดง ณ จุดที่ใกล้ที่สุด

สถานภาพในชุมชน หมายถึง ตำแหน่งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในชุมชน

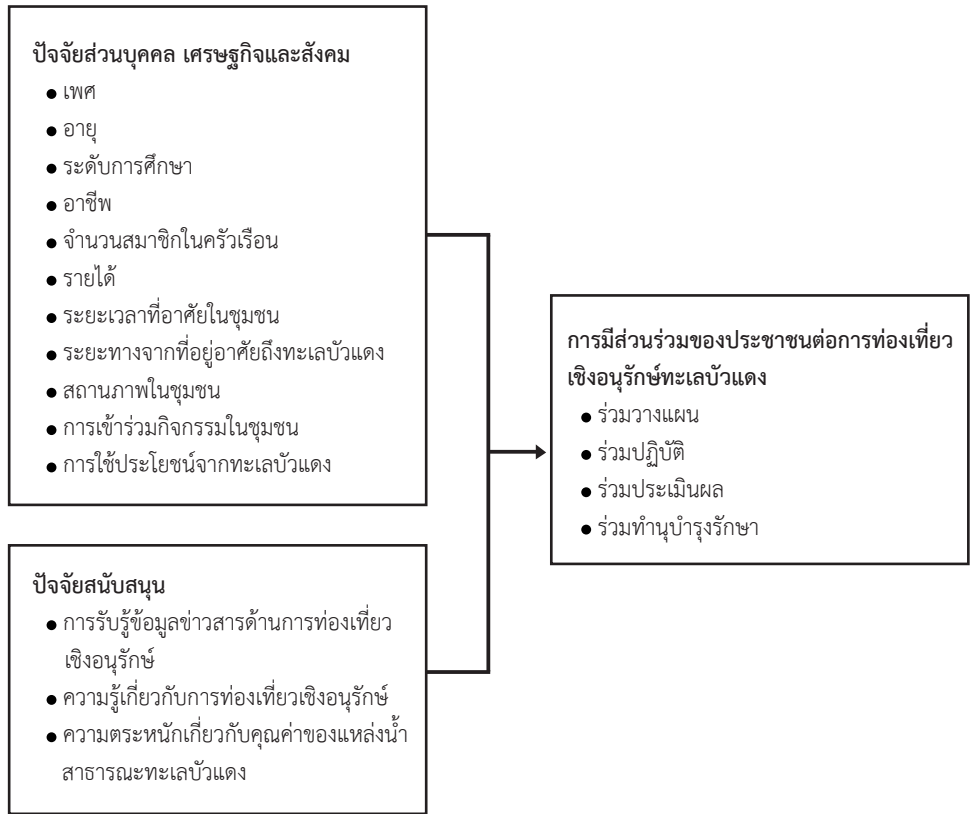
การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้น และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมในรอบ 1 เดือน

การใช้ประโยชน์จากทะเลบัวแดง หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการดำรงชีพ เช่น การจับสัตว์น้ำ การนำน้ำมาใช้เพื่อทำการเพาะปลูก เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ การรับจ้างขับเรือนำเที่ยว เป็นต้น

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ช่องทางสื่อสารในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน ญาติ หรือว่าเพื่อนบ้าน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งความถี่ของการได้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งดังกล่าวด้วย

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง ข้อเท็จจริงของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความสามารถในการจำและเข้าใจในข้อเท็จจริงจากการศึกษาหรือประสบการณ์ที่ผ่านมาตามโครงสร้าง และหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ได้สะสมไว้เป็นความรู้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

แผนภูมิกอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง
3. ปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรเป้าหมายในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยมีหน่วยนับเป็นครัวเรือน ครัวเรือนๆ ละ 1 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,884 ครัวเรือน ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี ขึ้นไป จำนวน 340 ตัวอย่าง ในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้ ซึ่งจะแบ่งการสุ่มออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายในระดับตำบลโดยเก็บในพื้นที่ทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวอย่างที่จะเก็บโดยคิดสัดส่วน (Proportion) ครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Random Sapling) ในแต่ละหมู่บ้านอย่างปราศจากอคติ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ ได้จำนวนตัวอย่างที่เก็บจริง โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ใช้สถิติ T-test (T-test for statistical analysis) ส่วนตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มย่อยขึ้นไป ใช้สถิติผันแปรทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One way ANOVA) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่จากความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 76.8 มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.1 ระดับการศึกษา ร้อยละ 67.0 อยู่ในระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา) ร้อยละ 70.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 44.1 รายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่ คือ 4,001-6,000 บาท/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 26.2 อาศัยอยู่มากกว่า 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.1 มีระยะทางจากที่อยู่อาศัยไปยังทะเลบัวแดง 2 กิโลเมตร ไม่มีสถานภาพในชุมชน ร้อยละ 84.7 ผู้ที่มีสถานภาพในชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.7 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 75.0 ได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน คิดเป็น 1 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 59.2 ประชาชน ร้อยละ 78.5 ใช้ประโยชน์จากทะเลบัวแดงเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นหลัก ร้อยละ 70.0

ปัจจัยสนับสนุน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.0 เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยผู้เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.2 รับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับต่ำ ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนมาก ร้อยละ 53.2 ระดับปานกลาง ระดับความตระหนักต่อแหล่งน้ำสาธารณะทะเลบัวแดงส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.2 ระดับสูง

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.5 มีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

6.6 จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน

3. การทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยสนับสนุนกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระยะทางไปยังทะเลบัวแดง สถานภาพในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทะเลบัวแดง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งน้ำสาธารณะทะเลบัวแดง ที่ระดับนัยสำคัญ .05 สำหรับปัจจัยเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในระดับต่ำ ร้อยละ 83.5 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา) ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 4,001-6,000 บาท ทำให้ต้องดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงชีพ จึงไม่เห็นถึงความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และหากพิจารณาจากปัจจัยสนับสนุนจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเคยได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ระดับความถี่ในการรับรู้ข่าวสารยังน้อยเกินไป ซึ่งจะเห็นได้จากระดับการรับรู้ข่าวสารระดับต่ำ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ดังนั้น เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มากยิ่งขึ้น และมีความถี่ยิ่งขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ วิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาประชุม อบรม ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงไปยังชุมชน

ต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว หรือให้ประชาชนทุกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงที่ได้จัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก และมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงมากยิ่งขึ้น สร้างท่าเทียบเรือแห่งที่ 2 ที่บ้านเชียงแหว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานราชการในระดับนโยบาย ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2. ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ผ่านสื่อมวลชน ช่องทางต่างๆ ยังน้อยเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ญาติหรือเพื่อนบ้าน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐ ขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

2.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีภารกิจในการประกอบอาชีพ ประกอบกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ได้จัดให้ครอบคลุมทั่วทั้งเขตเทศบาลตำบลเชียงแหว ทำให้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่มีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในการจัดกิจกรรมต่างๆ

2.4 ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐในการสร้างท่าเทียบเรือรองรับนักท่องเที่ยวแห่งที่ 2 ณ บ้านเชียงแหว เนื่องจากปัจจุบันท่าเทียบเรือมีเพียงแห่งเดียว ณ หมู่ที่ 5 บ้านเดียม ทำให้ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นทุกปี หากมีการสร้างท่าเทียบเรือแห่งที่ 2 จะช่วยให้รองรับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และเป็นการกระจายรายได้ไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงอีกด้วย

2.5 ขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนทั่วไปขาดการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเพื่อให้บริการไปถึงชุมชนหรือพื้นที่ใดที่มีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่ากัน เพื่อที่จะได้ส่งเสริมได้ถูกต้อง
2. ควรศึกษาบทบาทหน่วยงานราชการในพื้นที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง
3. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556). บทสรุปสำหรับผู้บริหารนักท่องเที่ยวเดือนพฤษภาคม 2556. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th/kb3/uploads/Stat/2144.pdf>
- ชนิกา จึงวิสิฐธน. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและปรับปรุงลำน้ำแม่ข่า เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประมะ สตะเวทิน. (2526). *สื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพาณิชย์. (2556). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2540). *นิเวศท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมชาย ศิริสมฤทัย. (2550). *ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2545). *รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบนเส้นทางสีเขียว*. ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/LinkClick.aspx?fileticket=PV%2FUVBWC71E%3D&tabid=210&mid=735>
- อดิน รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: คัดดีโสภาคการพิมพ์.
- อนันต์ ศรีโสภาค. (2525). *การพัฒนาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: จุฬารัตน์.
- The International Ecotourism Society. (1990). Oslo Statement on Ecotourism. Retrieved from <http://www.ecotourism.org/oslo-statement-on-ecotourism>
- Klapper, J. T. (1963). *The effect of mass communication*. Scotland: The Free Press.